

8. MAI

Postkontor: Drammen
 aadr. Knøpp
 Mariest. 12 b
 Oslo.

Løssalgsspris 25 øre
 Nr. 18 — 3. årg.
 Fredag 30. sept. 1949

Arbeiderpartiet fornekter folkestyret

Vil fortsette med partidiktatur

Det gjelder derfor å demme opp mot det kommunistisk-sosialistiske flertall i Stortinget

I Louvre henger der et maleri av Delacroix til minne om beivgenhetens i Frankrike i 1830. Det forestiller revolusjonen under frammarsj over barrikadene og kunne godt være et folkelig uttrykk for alle revolusjonsdagene og særlig for 14. juli 1789: Individets kamp mot makten, mot staten. Ja, Delacroix' maleri kunne forsvåvidt også være den bærende plakaten foran stortingsvalgene 10. oktober, for også her står kampen i realiteten mellom den allmektige stat og det enkeltstående individ.

Men når så velgerne spør oss: **Even skal vi gi vår stemme den gang, blir saken noe mer innviklet.** For de velgere som spør er for det første storparten av de 600 000, som unnlot å stemme i 1945 under fellesprogrammets slagskygge, og dernest de mange unge, som i år har stemmerett for første gang. NS-folkene og et stort antall andre er ved sosialistenes og Londonregjeringens overrumpling satt utenfor. De ble uten lov og dom fratatt sin stemmerett i 1945, og de er senere på løpende bånd fradømt den samme rett for de første årene framover. De teller således ikke direkte, og da alle er klar over at de ikke under noen omstendighet ville ha stemt på sine bødler i de forenede kommunistiske og sosialistiske partier, er de også på det rene med, at dette er et plus for de selvsamme partiers frammarsj, dette at NS-folkene er satt utenfor, noe som også de såkalte borgerlige partier må ta sin del av ansvaret for. Men NS-folkenes stemmeførelse pårørende teller med, og det er til dem vi henvender oss i dag.

Statsminister Gerhardsen, sjefen for etterkrigstidens sosialistregjering, sa på et valgmøte i Oslo 14. september i år, at det er en villfarelse, når en ser kommunistpartiet som stort sett mere radikalt parti enn Det norske arbeiderparti. Ja, det er noe vi alltid har vært på det rene med, men mange velgere har latt seg lokke av statsministerens tilsynelatende så varsomme ferd og hans mildt overtalende stemme. Det gjelder nå at de ikke lar seg lokke på ny.

I den stortingsperiode som nå er avsluttet, har sosialistregjeringen brukt fellesprogrammet

D. N. A.s arbeidsprogram som grunnlag for sine framstøt. I den kommende periode vil Gerhardsen og hans regjering, hvis de beholder makten, holde seg til og D. N. A.s arbeidsprogram som og det betyr fortsatt fomynderi og statsdirigering, skjerpet politistyre og stadig mere dyptgående uthuling av grunnloven. Dette er ikke bare en påstand med valget for øye. Under protokolldebatten i år uttalte Jacob Friis (sosialistenes radikale og fritalende arkivar) at det hører med til den sosialistiske barnelærdom

at forfatningen ikke er skrevet i paragrafer, men de til enhver tid herskende maktforhold. På den bakgrunn forstår man også lettere listeforbundslovens skjebne som ble avgjort med den nå så beryktede Oksvikske dobbeltstemme. De som trodde, at retten gikk foran makten, må komme til kort, for de representerer jo bare den demokratiske barnelærdom, og den er ikke en sur sild verd, når «folkets kårne» setter seg ved regnebrettet. Det har vi da sett nok av i forløpne etterkrigsår, når sosialistene med

flertall i stortingssalen og et mindre tall i folket har skaltet og valt med landets interesser etter utpekulert for godtbefinnende. Vi fristes her til å sitere C. J. Hambro, som på et møte i Lardal ved Løvvik for en måned siden sa:

«Den politiske frihet i 1945 har ikke gitt oss frihet tilbake. Vi har ikke fått folkestyret tilbake. Stortingets lovgivende og bevilgende myndighet er tvert om stadig blitt beskaftet eller skubbet til side og overlatt

Forts. side 8.

Generaldirektør Dietrich Hildisch

døde fredag den 16. september vel 82 år gammel. Hildisch var en av de første som hjemmestyrkene kastet seg over i maidagene 1945. Hans arrestasjon ble foretatt på en så brutal måte at det ikke er til å beskrive. Her skal kun nevnes at han ble trukket opp på en åpen lastebil — spyttet på i ansiktet og under langsom kjøring fikk mobben i gatene anledning til å håne og skjelle ham ut. Hildisch ble ført til Møllergaten 19 og der fikk han blant annet to voldsomme spark i magen som forårsaket at han fikk dobbeltsidig lyskebrokk. —

Hildisch var da 78 år gammel. At det ikke er blitt gjort noe med voldsmennene er vel unødvendig å berette.

I de første månedene etter «frigjøringen» ble det av de øverste myndigheter bestemt at kostregulativet for «landssvikfangene» skulle reduseres — betydelig under det norske regulativ som ble benyttet for politiske fanger under okkupasjonen.

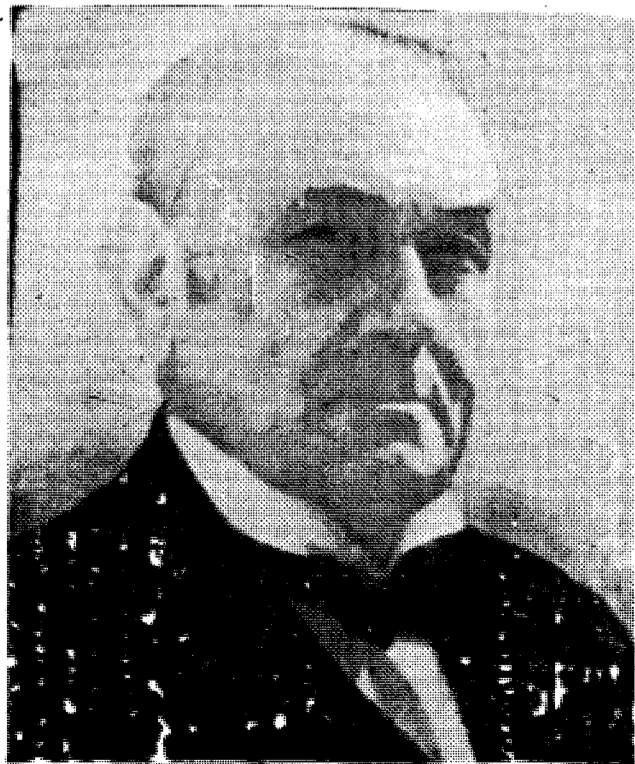
Denne reduksjon ble gjort så grundig og brutalt at det ble hungertortur. Kalorimengden var i den første tiden ca. 700 kalorier regnet etter friske næringsmidler.

Men de næringsmidler som ble anvendt var imidlertid meget ofte så bedrevet at de var uspiselige, så den effektive kalorimengde har nok vært ennå lavere.

Maten kom ofte pakket i kasser som hadde vært benyttet til revefôr. Selv fiskefanger fikk ofte voldsomme diarreeer og andre fordøyelsesplager av epidemisk karakter og over 3/4 av fangene fikk Beri-Beri, hva også Hildisch fikk.

Hildisch hadde i mange år hatt magesår og var tvunget til å holde en omhyggelig diett gjennom

Forts. side 8.

1933.

Våren 1949.

FORSPILLET TIL TRAGEDIEN I 1940

Lærer Nils Vikdal ble enstemmig frifunnet for kravet om avskjedigelse

Saken mot lærer Nils Vikdal var oppe til behandling ved Kristiansund byrett 22. og 23. september. Retten ble ledet av settemann, byfogd Bjarne Fjærtøft, Aalesund. Som aktor o.r.sakfører Aandahl, Molde og forsvarer h.r. advokat Albert Wiesener, Oslo.

Saken var reist etter krav fra Kristiansund skolestyre som forlangte Vikdal avsatt fra sin stilling som lærer ved Kristiansund folkeskole.

En del punkter som skolestyret hadde satt opp ble frafalt av aktor under sakens behandling, så da prosedyren tok til hadde retten bare å samle seg om Vikdals forhold til Lærersambandet samt et bidrag på 5 kroner til Frontkjemperkontoret.

Etter hva det framgikk av Vikdals forklaring hadde han ikke protestert mot Lærersambandet og i en kort tid hadde han fungert som kasserer for Lærersambandet.

Vi finner her ingen grunn til å gå inn på sakens detaljer, da de prinsipielle ting kommer fram i et kort resyme av forsvarerens prosedyre, som vi herved gjengir:

Forsvareren, h.r. advokat Wiesener, innledet med å si at denne saken var blåst stort opp både i tiltalen og i pressen. Han understreket at saken ikke gjelder Vikdals stilling etter krigen og at en ikke kan fradømme ham lærerstillingen på bakgrunn av det resonnementet at han har et utkomme allikevel.

Det som det er spørsmål om, er tiltaltes forhold politisk under okkupasjonen. Her må man si at den er i orden. Som disponent for Romsdalsposten hadde han fått pålegg av det tyske sikkerhetspolitiet om å deponere halvparten av avisens overskudd på en konto i Kristiania Bank og Kredittkasse. Denne ordre ble etterkommet for det første driftsår etter avtale med generalsekretær Eivenrud, senere unnlot Vikdal å innsette noe på denne konto. Overskuddet ble for de senere år innsatt i Kristiansund Sparebank på Romsdalspostens navn. — Dette resulterte i at Statspolitiet grep inn i slutten av krigen for å arrestere Vikdal. Han var imidlertid i Oslo og unnagikk arrestasjon ved at han søkte dekning.

Det er på det rene at bare medlemskap i lærersambandet ikke er straffbart. Forsvareren henviste her til dommen i saken mot lærer K. J. Stokke, Bærum.

Forsvareren kom så inn på lovligheten av å være kasserer i sambandet. Å inneha dette tillitsverv fant forsvareren var fullt lovlig, og han henviste til Høy-

sterettsdom i saken mot lærer Salomon Eide som også hadde hatt tillitsverv i Lærersambandet.

Ang. spørsmålet om utmeldelse av Lærersambandet og plikten til å adlyde de senere gitte paroler, uttalte forsvareren, at etter praksis i landssvikoppgjøret er det ikke straffbart å ikke adlyde paroler. Hvis man skulle være pliktig til å adlyde paroler ville man komme til å praktisere det førerprinsipp som man ved rettsoppgjøret søker å bekjempe. Forsvareren poengterte ellers at Vikdal ingen henstilling hadde fått om å følge noen paroler.

Da læreraksjonen kom var det diskusjon om hvor vidt aksjonslinjen var hensiktsmessig. Tiltalte kunne resonnerer som så at selv om han ikke benyttet seg av formularen for utmeldelse, lå det opp til ham selv å sabotere lærersambandet.

Av 20 lærere i Kristiansund var det 15 som ikke protesterte mot Lærersambandet. Av de 15 er 11 i stilling.

Herr Wiesener kom så inn på lærernes Kirkenesferd og uttalte:

Jeg vil ikke undervurdere Kirkenesferdens moralske betydning, men den endte med en fullstendig kapitulasjon på første skanse. Forsvareren dokumenterte i den anledning den erklæring som ble undertegnet av lærerne i Kirkenes. Selvfølgelig stod det til hver enkelt lærer, uttalte Wiesener, å sabotere Lærersambandet etter eget ønske.

Forsvareren kom inn på dommen over skolebestyrer Farstad, Kristiansund, og pekte på at høyesteretts dom var vedtatt med 3 mot 2 stemmer, altså en svakt begrunnet dom. Han kunne forøvrig opplyse at det nå er planer om å få saken gjenopptatt.

Forsvareren ba retten om ikke å feste seg så meget med de flotte titler som ble anvendt under okkupasjonstiden. Fylkesøkonomileder betyr — rett oversatt — kasserer, og det var ikke noe annet tiltalte var.

At han på lærerstandens vegne deltok i arbeidet for å forbedre lærernes lønnsvilkår under okkupasjonen, og i forbindelse med dette holdt et foredrag i Oslo, må ansees å være et arbeide av faglig art. Som kasserer hadde tiltalte ingen disposisjonsrett over lærerorganisasjonens midler. Motivet for å inneha denne stilling, var å ta vare på medlemmenes midler — og det ble også gjort.

Vikdals foredrag om lønnsaken ble avsluttet med den negative konklusjon, at man under de rådende forhold ikke skulle fortsette arbeidet.

Arbeiderpartiet som «revolusjonært klassekampsparti»

Borgerkrigen og diktaturets talsmenn står bak de grunnlovsstridige landssvikanordninger

Av kontorsjef Peder Woxholt

I 1917 kom revolusjonen til Russland, og med den fikk vi rollen om borgerkrig og arbeiderklassens diktatur. Hovedslaget om det sto på partiets landsmøte i slutten av mars 1918. I selve landsstyret var der ennå et flertall som var mot voldsdiktatur, men en pågående opposisjon med Tranmæl i spissen ville at partiet nå skulle ta lærdom fra Russland og bli et «revolusjonært klassekampsparti». På landsmøtet vant den siste retning fram, med 159 mot 128 stemmer, og dette førte til en hel omvæling i ledelsen. Formann ble Kyrre Grep, nestformann Emil Stang og sekretær Martin Tranmæl. Til redaktør for partiets hovedorgan ble satt Olav Scheflo.

Året etter, i juni 1919, holdt partiet for lukte dører et ekstraordinært landsmøte. Det gjaldt den politiske situasjon, internasjonale og så videre. Tranmæl innledet og ropte ut: «Arbeiderklassen må i dag gjøre seg fortrolig med at revolusjonen og diktaturet er en uomgjengelig nødvendighet.» Og en annen læregutt fra Moskva, Jakob Friis, understreket: «Vi plikter å sette diktaturet klart og tydelig fram» Andre støttet under, og med stort

flertall ble det vedtatt å melde partiet inn i den kommunistiske Moskva-internasjonale.

I juli—august 1920 ble holdt en «verdenskongress» i Moskva, der representanter fra den underliggende norske avdeling var tilstede. Her ble gjort vedtak om retningslinjer for den kommunistiske internasjonale, de såkalte Moskva-teser, en slags katekismus for revolusjonære læregutter. I disse tales nesten ikke om annet enn morgendagens revolusjon og midler til å rive den gamle samfunnsbygning over ende med vold. Alt i innledningen blir det sagt tydelig fra:

«Den internasjonale arbeiderklasse står foran avgjørende kamper. Den epoke vi nå gjennomlever er borgerkrigens epoke. Den avgjørende time nærmer seg. Nesten i alle land der det finnes en arbeiderrørsle av betydning, står arbeiderklassen foran en rekke bitre kamper med våpen i hånd.»

Det ble slått fast at den kommunistiske internasjonale var en krigersk enhet for de revolusjonære krefter i alle land, og at bare ødelegging med vold av hele det borgerlige statsapparat fra øverst til nederst — det parlamentariske, rettslige, militære, administrative o.s.v. — bare den

Forts. side 6.

Skolestyret har stilt krav om, at hvis tiltalte ikke kan avskjediges etter landssvikloven så kreves han avskjediget etter Opprenskningsanordningen. Dette høres usmakelig. Opprenskningsanordningen kan ikke brukes uten i forbindelse med Skoleloven, og kan således ikke gies et strengere innhold enn Skoleloven — og vi vet at det skulle uhyre meget til å få en lærer avskjediget før krigen. Ja, det var like vanskelig å få en lærer avskjediget som en embetsmann. Forøvrig smaker navnet Opprenskningsanordning ikke godt, det bringer tanken inn på de totalitære stater som fjerner fra offentlige stillinger de som har en uønsket politisk oppfatning. Dette høres ikke hjemme i en rettsstat.

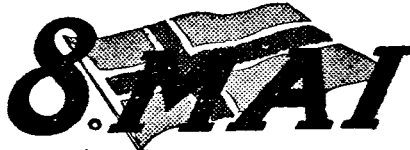
Forsvareren kom så inn på tiltaltes bidrag av 5 kroner til Frontkjemperkontoret, og hevdet at dette kontors arbeide var av sosial art — ja, nærmest en veldedighetsorganisasjon samtidig som det var en utløper av Røde Kors. Forsvareren kom så inn på hvor grensen eventuelt skulle settes mellom lovlig og ulovlig bidrag til dette kontor.

Lovbestemmelsen om naskeri og tyveri setter en straffbar grense på 5 kroner. Hvilken grense vil man så sette i dette tilfelle, 5 øre, 1 krone eller 1,50 eller 5 kroner? I alle tilfeller må det være et visst forhold mellom forseelse og straff. Om tiltaltes holdning under krigen, uttalte forsvareren, at en manns holdning ikke kan bedømmes på de ytre omstendigheter. Han nevnte bl. a. at fremtredende menn i motstandsbevegelsen som Hansteen og flere, hadde være gjester hos Terboven på Skaugum og at lagmann Solem hadde omgang med en av de høyeste ledere på Victoria Terrasse.

Vikdal var nettopp av den robuste typen som ikke unnså seg for å omgås folk, som han ikke var enig med. Til slutt advarte forsvareren mot å stille lærerne i en særklasse når det gjaldt kravet til holdning.

Han nedla påstand om frifinnelse.

Dommen ble avsagt lørdag og lærer Vikdal ble enstemmig frifunnet for kravet om avskjed. Derimot fikk han 3000 kroner i bot for å ha gitt 5 kroner til Frontkjemperkontoret.

Redaktør og utgiver
NILS VEKDAL
Kristiansund N. Box 41
Telefon 1330

Bladet utkommer 2 ganger i mnd.

Abonnementspris
kr. 3,00 pr. kvartal.

Målet.

Det britiske parlament har ut mot estraden langs Themsen et teværelse «kun for medlemmer». Innenfor dets fire vegger kan man si akkurat det man mener og har lyst til å si, uten at det siden kan brukes mot en. Hva der sies her, er usagt. Har man lyst, kan man baketter gå inn i underhuset og si det stikk motsatte uten at noen vil fortrekke en mine.

Noe tilsvarende finnes ikke her i landet, of det ville vel heller ikke være formålstjenlig for norske politikere, som ikke har noen sans for den opphøyede ironi. Vi skulle imidlertid ha lyst til å opprette et slikt teværelse for de norske jurister, dommere og aktorene innbefattet, for de må da i hvert fall leve etter de samme regler, når det gjelder det uhyrlige landssvikoppgjør. Selv sagt er der endel embetsjægere, som til enhver tid vil fornekke en sådan oppriktighet av frykt for at veggene kan tale, og endel undermålsere og forblindede, for hvem riksadvokatens og med ham «Kretsen»s direktiver er mere verd enn den forsikring, som de har avgitt for å kunne utføre sin ansvarsfulle gjerning.

Stortingets justiskomite uttalte i sin innstilling om Landssvik-anordningen, at ved den brøt en med prinsippet om likhet for loven. Og vi kan gå et skritt videre: Som hemmeligholdt lov utelukker Landssvikordningen muligheten av subjektiv skyld i forhold til denne. Dom etter den avviker derfor fra sivilisert rettspraksis og betegner dermed en senkning av vår rettsstandard til det betenkelige. Å dømme etter den må derfor være en fornektelse av de fundamentale menneskerettigheter, nettopp disse rettigheter som både FN og Europarådet har behandlet og fastslått ihvertfall i teorien. Dette er kjennes i dag av enhver uhildet jurist likesåvel som av ethvert alminnelig tenkende menneske. Men landssvikoppgjøret er ikke lagt an etter et alminnelig juridisk plan, men etter den snart sagt beryktede og politisk sterkt engasjerte «Kretsen»s ønsker og som et utslag av dens ubalanserte hat. Det erkjennes, sier vi. Ja, både i skrift og tale er dette framholdt uten at noen har våget å ta til gjenmæle. Det eneste vi hører som forsvar er, at det må være «ro omkring rettsoppgjøret», altså en fortsatt praktise-

ring av den skrikende urettferdighet. Og denne ro skal være så gjennomført, at norske offisielle representanter kan stå opp på internasjonale møter og benekte, at der finnes politiske konstrasjonsleirer her i landet og attpå til få naive amerikanere til å uttale sin anerkjennelse over slik åpen tale. Det er ikke kommet noen protest ut over vår egen mot slikt hykleri, og galenskapen fortsetter med over 1000 politiske dømt i fangeleirene og fengslene.

Under slike forhold er det at vi må ta i bruk det gamle marxistiske slagord: Folkets frihet er dets eget verk. NS-folkene må selv organisere den opplysningsvirksomhet og skape den rettfærdige indignasjon, som kan føre til likvidering av «Kretsen»s makt, kuldasting av hele landssvikoppgjøret, revisjon av dommene og oppreisning for de politisk dømt og dermed høytidelig slettelse av strafferegistret. Dette må organiseres gjennom samhold, ikke bare blant NS-folkene innbyrdes, men blant alle som ser og erkjenner, at vår høyt kultiverte rettsarv må gjenreises og urett gjøres gd igjen. Vi har i dette arbeide bare en vei å gå, og den fører gjennom Norges storting. Det var ikke NS folkene, som kompromitterte det i årene før og årene etter okkupasjonen. De ropte varsko, mens det ennå kunne høres, og da det var for sent, var de selv blitt tause fanger bak piggestråden i de tidligere tyske fangeleirer. Rettsstaten Norge hadde tatt de tyske metodene i bruk og fortsetter å bruke dem.

Det storting som skal samles i januar måned, vil bli stillet overfor mange og dyptpløyende problemer. Et av dem er gjenreisningen av rettsstaten og soning av den urett som er begått mot de politisk dømt i de forløpne fire år. Men rik på erfaring kan vi gå ut fra, at dette ikke vil skje uten at de forurettede selv tar fatt og bak en lands omfattende opplysningsvirksomhet stiller krav om oppreisning på bredt grunnlag. Det er målet for vårt arbeide, men skal det bli en seirrende makt bak kravene, må alle de forfulgte og skadelidte slutte opp om den. Vi understreker igjen, at det er lovens vei vi vil gå, den lov som lenge nok har sovet bak «Kretsen»s og Londonpolitikernes jernteppe. Det er ikke nok at de gir oss medhold i fritalenhetens terom slik som i det britiske parlament, de må gi oss det i full offentlighet og i samsvar overfor landets lover.

Ny bok.

Maria Husa: «Tanker omkring Brochmann-saken.

Veien til Fred.»

72 sider.

Pris kr. 3,00.

Bestillinger ekspedertes omgående.

«8. mai», Nr. 1000 N.

RETTSSVIK

Av høyesterettsadvokat Gustav Heber

Det såkalte rettsoppgjør er verre enn en forbrytelse, ti det er et feilgrep. Hovedfeilen er at det er altfor bredt anlagt, er feil som danskene har vært kloke nok til å unngå. De har forstått å innskrenke det så langt dette anstendigvis har latt seg gjøre. Hos oss derimot er det blitt planlagt og gjennomført i et omfang så vidt og omfattende, at alle, som under okkupasjonen deltok i produksjonen, er kommet i faren som f. eks. regjeringsadvokaten, de fleste embets- og bestillingsmenn og de fleste arbeidere, som ikke den hele tid har streiket. Det ville ikke ha vært vanskelig å gi rettsoppgjøret et rimelig og anstendig omfang, men de som har fått dette istand, synes helt å ha vært blotet for enhver statsmannsklokskap. Istedenfor å legge måtehold og moderasjon for dagen, setter de seg som mål å få stemplet flest mulig av sine landsmenn som landsforrædere. De nøyer seg ikke med utmerkede straffelove og straffeprosesslove, vi hadde fra før av, og som danner en lovlige og anstendig grense for et rettsoppgjør, men de får i hast fabrikkert provisoriske ukaser, helt i strid med gjeldende statsrett og lov og rett forøvrigt og dessuten helt i strid med folkeretten. Ti etter folkeretten lå i okkupasjonstiden all statsmakt, derunder også den lovgivende makt helt i okkupasjonsmaktens hender, i de såkalte okkuperte territorium angår. Dette bekrefte jo også tydelig derved, at de landflyktige var faktisk ute av stand til å bringe sine ukaser til kunnskap hos folket på det okkuperte territorium i et hvert fall i slike former, som er foreskrevet for at noe overhodet kan bli gyldig lov.

For å oppnå å gi rettsoppgjøret et så omfattende omfang som mulig, har man funnet på å fingere, at Norge fremdeles etter 10. juni 1940 var i krig med Tyskland, til tross for regjeringssjefens uttalelser i motsatt retning. Konsekvensen herav må være, at de, som påstår dette, må mene, at vi fremdeles er i krig med tyskerne, til tross for deres likeså betingelsesløse kapitulasjon som vår egen den 10. juni 1940. Videre har man i samme øyemed gitt seg til å fingere, at Norge etterhånden kom i forbund med en rekke andre stater. Etter Grunnlovens paragraf 26 kan Kongen inngå og oppheve forbund, men traktater av særlig viktighet er betinget av Stortingets samtykke. For at noen fremmed stat skal være forbunden med Norge, må der foreligge traktat forsåvidt. Elverumsfullmakten har vel her gjort Stortingets samtykke unødvendig, men er ikke saken blitt behandlet i statsråd, foreligger der hverken noen traktat eller noe forbund. Før 9. april 1940 er i et hvert fall ikke noe forbund blitt sluttet. Før 10. juni 1940 er noe slikt forbund neppe heller blitt

avsluttet. Engländerne og franskmennene har neppe hat følelsen av, at de traktatstridig sviktet en forbundsfeile ved helt egenmektig å trekke sine tropper vekk fra Norge.

For at noen skal kunne anklages for å ha sveket en med Norge forbunden stats stridsevne, må det være på det rene, at der foreligger en forbundstraktat mellom Norge og vedkomende land. Har ikke påtalemyndigheten under de såkalte frontkjempersaker kunnet dokumentere en slik traktat eller forbundsoverenskomst, kan de tiltalte ikke dømmes for landsforræderi etter straffelovens paragraf 86. Men i disse saker synes man rettsstridig å ha nøyert seg med å fingere, at en slik traktat forelå.

En tredje fiksjon er det, at man fingerer, at folk, som er kommet i okkupasjonsmaktens vold, har sin fulle tidligere frihet.

Vår straffelov av 1902 forutsetter som en selvfølge, at så er tilfelle, og fastsetter ut fra denne forutsetning sine straffebestemmelser, og det er derfor kun mot folk som har hatt sin fulle frihet, at den retter sine straffetruksler. At Norge kunne bli okkupert og folket i sin helhet komme i fiendens vold har ligget helt utenfor lovgivernes tankegang. For dette tilfelle inneholder loven av 1902 ingen særbestemmelser, dels fordi de har ansett noe slikt som utenkelig, men formentlig fornemmelig fordi de i så fall har ment, at det har vært overflødig og unødvendig å bestemme, hva som skulle gjelde, når all statsmakt på det okkuperte territorium gikk over på fremmede hender. Men hva de enn måtte ha ment herom, har de i et hvert fall vært fullt på det rene med, at det i strafferettslig henseende er en vesenforskjell på, hva folk gjør, når de har sin fulle frihet, og hva de gjør, når de er kommet i fiendens vold, og det var vi alle sammen, vi som ble igjen i Norge. 2 passus i straffelovens paragraf 86 viser da også, at lovgiverne har vært fullt oppmerksom på forskjellen mellom handlinger øvet i full frihet og handlinger eller unnlatelser i okkupasjonsmaktens vold.

Det vil således sees, at for rettsindige folk, som ønsker å begrense rettsoppgjøret til, hva man anstendigvis ikke kan unnlate å straffe, vil det være nok av fundament for revisjon av denne karikatur av et rettsoppgjør, hvor urett blir kalt rett og relevante facta erstattes av fiksjoner.

Oslo, 16. september 1949.

Gustav Heber.

Send inn
BLADPENGENE

LITT LIVSHISTORIE OG MERE

Av Erling Bjørnson

Når jeg i mitt stille sinn kaster mine tanker inn i den mentalitet og det liv som føres innen de så korrupte og brutale jøssingleire, kan jeg ikke annet si, at enn om vår skjebne er blitt mere ensom og økonomisk brutalt ødelagt, så finner jeg dog at aldri i verden ville jeg bytte skjebne, vennskap og venner i dag, med de såkalte «venner» og bekjente fra maktens leir.

Om livet «er aldri så galt, så er det iallfall godt for noe», sier et gammelt ord, og personlig vil jeg tilføye, rent generelt, at der min vilje ble avbrudt av skjebnens spill, har dette mere gagnet min karakter enn den sorg jeg ofte følte. Og slik tegner også dagens skjebne min tilværelse.

Nå er jeg kommet inn i et miljø som ganske anderledes passer min karakter, enn den atmosfære som omslynget tidligere «venner». Tusen ganger heller lide ulykken og mistenkeliggjørelsen av den brutale overmakt, enn tilhøre disse overmodige mennesker, som har del i denne forfølgelse — enten som direkte bødler — eller som stilltiende, selvgode og ansvarlige åndsfeller.

Hele vår tenkning, vår rettferdighetssans står på et ganske annet nivå, enn dagens makt-havere. Motgang i livet er ikke alltid den dårligste følgesvenn. Den skjerper sinnet, den skaper vilje, den ansporer slumrende krefter. Hva har vi ikke opplevet under denne tids forfølgelse. Det er som historiens tragiske livskjebne på ny ruller opp — ikke alene historisk — men i virkelig-heten. Ganske anderledes dypt ser vi ned i de forfulgte leire under Kristi tid, hvor smerte og forfølgelse skapte kristendommens moral og livsverdi.

Alle de som i dag lider under forfølgelsen og som er fratatt stilling, borgerlige rettigheter, kapital, hus og hjem — og som jeg ofte har besøk av, eller deler brever med — er alle besjelet av den ånd som bak det onde skaper det store og gode. Og ingen står her høyere i sin glorie enn kvinnene — «svake» som hennes mindre fysikk gjør henne til — da hun midt i barneflokkene så bød-lene dra avgårde med faren hvis forbrytelse var at han hadde en annen livsoppfatning for styre og stell enn den makt-haverne hadde.

Herregud for en tid! Men hun den svake ble den sterke! Det var ofte som en usynlig makt ledet henne: «Herre tag i din sterke hånd»

Jeg har tidligere skrevet om alt dette, men mitt hjerte er alltid like ømt når tankene følger disse skjebner. Det er som alt det som engang var hellig i mitt sinn, kilden til kjærlighetens gjen-skapermakt, er som sunket ned i gruset!

Som dere sår, så høster dere — er også et gammelt ord, og denne evige sannhet kan intet maktord endre, ei heller følgene av den. Nå svinger «den frie presse» opp

med lange besværing, full av harme og hellig indignasjon mot de nasjonale og kanskje primitive sjele innen Oslo drosjestand og hvalfangermannskapene, fordi de ikke vil arbeide sammen med landssvikere! Jeg hedrer og ærer dem for dette, men det er som den største forbrytelse vår tid kjenner — større enn det verste mord. Landssvik er blitt en ren komedie for de organer som lever høyt på forfølgelsen av anderledes tenkende.

Begynner de å forstå følgene av den storm de har reist, der nå tusener ligger i havsnød.

Har makt-haverne virkelig åpnet disse alvorlige domstole, uten annen grunn enn hatets kilde og dermed søker å dekke sine egne brøde, da de reiste fra landet i farens stund, da de forlot arbeidsplassen og ansvaret — da de brøt grunnlovens beskyttelse.

Var det ikke alvor bak denne grusomme forfølgelse, med fengsel, død og fordervelse av sjel og livsnødvendigheter? Var det en komedie — da var den siste brøde i forfølgelsen av oss i NS større enn den første: Deres flukt fra plikt og land.

En landssviker kan aldri bli noe annet enn landssviker og han eier ikke fedreland — han skal få vandre som den evige og hjemløse jøde! Men vi «dømte» landssvikere i Norge, vi skal tilbake til fedrelandet!

Er dette komediens siste akt? En uslere tid enn den «frigjørings» gav Norge, har vel intet annet selvtenkende land opplevet!

En landssviker kan aldri bli annet enn en landssviker og kan aldri føres tilbake til samfunnet som det nå så smukt heter. Det bør de gode herrer vite, som har satt hele denne komedie i scene. En landssvikers vei er til galgen og ikke friheten, derfor er denne forfølgelse og disse fløytetoner om å vende tilbake til samfunnet av samme falske gehalt. Og så sløv er moralen blitt at nå velges pånytt til Stortinget de menn, som var med å bryte grunnlovens klare beskyttelse av anderledes tenkende, og dermed brakte sorg og ulykke inn i tusener uskyldige hjem.

Det er som landet mangler fortids æresfølelse og ansvar. Det er blitt en sovende sløv likegyldighet, som nå nærmer seg velgerne. Velbekomme!

De har i sannhet gjort en slett gjerning disse politikere. Beæret landet med tusener av landssvikere — oldinger til unggutter! Det gamle godt rettsindige norske vesen og karakter paraderes nå over verden som «landssvikere», som storforbrytere! Og fremdeles pågår denne skjensel. Kan da ikke menneskene se og føle? Har de mistet enhver æresfølelse? Skal dette skjensels navn vedvare i presse og domstolene.

Hvor blir det av min bror?

Tror du at din far, din søster, din mor er landssvikere? Vet du hva landssviker er? «Landssviker Erling Bjørnson», som politimester Welhaven så smakfullt skrev.

Men den lange dag er nok ikke enda til ende. De onde blomster makt-haverne plantet, figurerer nå i knappullet til sjåførene og hvalfangerne og den tankeløse velger.

Det var også denne sed i Oslo-pressen, som satte sin giftfrukt, da landets presse dømte seg selv og sin kulturgjerning ved sin taushet på Hamsuns dag. Men det som verre er, de besudlet ikke alene seg selv, men landets ære — disse lysbærere for kultur og de skjønne kunster!

Et slumrende bevis på dårlig samvittighet viste «Nationen», men det som ble skrevet var lite verdig bondens ånd og bladets gamle renome, og viste i sannhet det store skille mellom by og land. Der inne blasert fravær fra den sunde livs pulsåre. Her ute på landet, frimodig glede, ære og taknemlighet til den store ensomme, som gav sitt land sitt store epos til landets ære «Markens Grøde» — kjærligheten til jorden, det byggende, bærende, det som skaper nytt liv, gir håp og arbeidslyst!

Nettopp det som tiden mangler i dag, og som makt-haverne stenger. Men fra Aulestad vaiet den 4. august gårdens flagg. I taknemlighet, i ære og heder for vår store dikter, som fulgte i liv og lære kun fedrelandets vel. Dette til opplysning og kommentar i landets smusspresse.

Nei, aldri har jeg sterkere følt glede i min opposisjon mot tidens ondskap, mot tidens ledende menn, mot tidens moralske slapphet. Og så langt jeg når i min tale med kvinner og menn, som alle de budbærer som gis, er det en synbar reaksjon mot hele denne grusomme forfølgelse — dette oppgjør — som skåner partifeller for virkelig hjelp til okkupasjons-makten og forfølger de som står utenfor partiboka og tilhører en mer intellektuell selvstendig livsoppfatning. Vi som ikke flyktet i farens stund og brøt grunnlovens klare ord, men bevarte vår ferd og vårt navn for den dom og den kritikk som engang ubønnhørlig vil falle over de makt-havere — de store som de små — som i dag leder, fengsler, henretter. Livet har visse lover som ikke ustraffet kan brytes! Jeg har nevnt i de fleste av mine artikler den store brøde storting, regjering og høyesterett måtte gjøre for å få dom på oss i NS. Intet mindre enn grunnlovsbrudd — særlig § 97. For meg av den gamle skole, stod denne brøde omtrent i samme klasse som landssvik.

Men dette grunnlovsbrudd var ikke nok! Det måtte finnes årsaker for «landssvik», at Norge

var i krig med Tyskland etter at landet var okkupert, og en generell kapitulasjon av 10. juni i Trondheim var underskrevet, og hvor det heter — samtlige stridskrefter nedlegger våpnene! Dette avgjørende bevis for at krigen opphørte samme dag kapitulasjonen var underskrevet, ble i lengere tid ukjent, og da det endelig måtte framlegges var det forfalsket! Det avgjørende ord «samtlige» — samtlige stridskrefter — var utelatt! Det skulle se ut som en vanlig kapitulasjon, som det var mange av, førenn dette siste og avgjørende dokument stanset enhver stridighet.

Dette er livets sannhet, og på dette grunnlag er vi «dømte». Vi var ikke i krig med Tyskland etter kapitulasjonen den 10. juni 1940. Det vet nå enhver ærlig nordmann. Men fremdeles dømmes domstolene i Norge til «landssvik», de som ble i sine stillinger, de som søkte å mildne situasjonen og bevare mest mulig av styre og stell i norske hender. Kun slipper de forfølgelsen som har partiboka i orden.

Dette er Norge i dag — skapt av makt-haverne og deres kreaturer.

Og for å få «dømme» en arm synder, som ikke har annen «brøde» enn det at han i troskyldighet meldte seg inn i NS, står det i alle domsavsigelser at «tiltalte måtte være seg bevisst at Norge var i krig med Tyskland. Rett og slett en ny løgn!

Skam deg nordmann for å tilhøre et slikt samfunn. Og til dette samfunn vil de ha oss tilbake. Vi skal vel være med å forsone, å mildne deres gjerninger for framtidens ubønnhørlige dom — det nye Norge — som engang må våkne og bli en hederlig stat?

Nei, til denne moral og dette samfunn vender vi ikke tilbake. Aldri! Det som dette mangler må bli vårt fanemerke:

Hederlighetens æresfølelse.

«De dreper den rettskafne tenkning som helt ifra heden olds guder har oppbygget landet. De dreper all troskyld i barnet, det lærer at mistro og hate. De dreper det unge og glade.

B. B.

Aulestad i september 1949.

Erling Bjørnson.

!

Små og store partipolitiske førere har talt i Norsk rikskringkasting og har etter evne gjort rede for hva deres partier har å by velgerne 10. oktober. Assortementet var ikke stort. Vi har hørt de samme platene bli spilt både vinter, vår og sommer i stortinget, og ingen av dem var tendende eller inspirerende.

Hva vi imidlertid festet oss ved var at ingen av talerne kom inn på rettsoppgjøret. Det er kanskje ikke lenger aktuell politikk, at 1200 mennesker sitter innesperret etter politisk dom og at halvt hundre tusen er fratatt

Lillesibir - Hustad Tvangsarbeidsleirs endeligt

En gullgruve for stedets befolkning - men en skam for Norge

Det er fra høyeste hold bestemt at Hustad Tvangsarbeidsleir i Møre og Romsdal skal nedlegges 1. oktober i år. Og selv om en med sikkerhet kan gå ut fra at vinteren vil gå med før de siste fanger har forlatt leiren (hvem kjenner ikke den offentlige treghet), så kan en vel si at det for alltid er satt punktum for den skampløse denne leiren har vært for vårt fylke.

Det var i august 1946 at nyutnevnt inspektør i fengselsvesenet, Rolf Andersen, kom til Møre og Romsdal fullstappet av store og vidunderlige planer om «alle tiders tvangsarbeidsleir» for «landssvikere» ute på den uendelige myra på Hustad. Hele pressekoklet i fylket var nesegruse i sin beundring av den energiske og framsynte fengselsinspektør. Han ble intervjuet i ny og ne og presterte som intervjuobjekt det nær sagt utrolige — fra i en avis den ene dag å fortelle om en «flott leir» med et fangetall på 300 til neste dag i en annen avis å jonglere med en hel tvangsarbeidsby med 1500 fanger. Den nye arbeidsdag grydde over Norge, og dette var tall som alle utenfor piggråden forsto og satte pris på.

23. august i 46 startet herr inspektøren med 13 ungdommer (straffetid fra ½ til 6 år) for å realisere sine høytflyvende planer, som var godkjent og velsignet på høyeste fengselshold. Hele første etappe av byggeprogrammet var ferdig på papiret: 1. oktober skulle stå ferdig: 1 stor kjøkkenbrakke med forsamlingsal, 1 kontor- og vaktbrakke, 2 brakker, sove og oppholdsrom for fanger, og 1 redskapsbrakke. Den 29. oktober kunne det interessante faktum noteres: Kontorbrakken nesten ferdig — 12 fanger (1 var løslatt) og 12 funksjonærer. Og slik har utviklingen i store trekk vært i hele Hustad Tv. arb. leirs historie. Skatteysterne i det frie Norge kan glede seg over vel anbrakte penger —

2. november flyttet fangene inn i den nesten fullførte kontorbrakke. Her var det innredet kjøkken og 2 sovesaler. Det ene var såpass ferdig at det kunne tas i bruk. Fra nå av ble det satt ekstra, om ikke fart så i hvert fall hjelp, i arbeidet med å reise

stemmeretten ved den samme utpekerte sosialistiske rettspraksis. Men har noen av partilederne ofret en tanke på de 600 000 som satt hjemme ved stortingsvalget i 1945? Det var for en stor del de, som indirekte var rammet av den politiske hevnen og som fryktet fellesprogrammet og evneløsheten. Hvor skal disse gjøre av seg i år? For dem er rettsoppjøret aktuell politikk, men ingen svarer dem blant de politiske partier som i dag er representert i Stortinget. Det vil hevne seg, og før det er sonet for denne samfunnsynd, blir det ikke levelig her i landet. At ikke de, som tenker på fremtiden, har innsett det før det blir for sent!

leiren. Det ble ansatt «snekkere» på løpende bånd — og vakter. Folk omkring som vel bestandig hadde levet trangt og karrig, ble snart klar over at leiren kunne bli en «gullgruve» for dem, og da det eneste som forlangtes, enten en nå skulle begynne som snekker eller vaktmann, var attest for «nasjonal holdning», var det hele en nokså enkel sak. Selv om strøket der i London radio under krigen ble betegnet som det verste svarthandlerhull i landet, så fantes det til gjengjeld absolutt ingen som sto i NS. — Altså: den «nasjonale holdning» var i orden —

Arbeidet med å reise brakkene ble ledet av en lokal størrelse, og det var et arbeid som vel må betegnes som «noe for seg sjøl». En ting var at det hele gikk utrolig sent, men det som var verre, var at arbeidet ble helt uforsvarlig utført. Brannmuren i den nesten ferdige kontorbrakke, slo tidlig sprekker, og det var vel brannfare til stede straks det ble fyr i ovnen. Og fyr ble det gjort hver dag, da jo brakken samtidig tjente som kjøkken.

22. november ble det annet soverom ferdig og 18 nye fanger rykket inn. Samtidig kom tidligere vaktmester ved fengslet i Alesund, Wold, og denne ble liksom høyeste myndighet i leiren da inspektør Andersen reiste til Oslo før jul.

Da bestyret for alvor satte inn over myra, ble forholdene for fangene nesten utholdelig. Hver dag skulle det arbeides, på tross av at hver fange manglet selv det nødvendige utstyr. Klærne besto av fillete uniformer etter tyskerne og hullete eller nesten ikke sko. For ikke å snakke om en luksus som undertøy — det fantes absolutt ikke.

Utover mot juletider satte det inn en alvorlig forkjølelseepidemi, størsteparten av fangene måtte holde sengen. Dette var slett ikke «bare fornøyelse», da

sydvesten ulte like friskt gjennom brakka som utenfor. Distriktslegen, som hver mandag kom på sykevisitt, kunne bare ryste oppgitt på hodet, når en eller flere av fangene demonstrerte hvordan de var kledd til utarbeid. At sykdomsprosenten var såpass høy, var derfor lett forklarlig. Bare det faktum at størsteparten av fangebelegget den gang besto av kraftige ungdommer, hindret vel at det gikk liv eller at noen fikk livsvarig men av oppholdet.

Like over nyttår ble endelig den første beboelsesbrakke ferdig, men det skulle snart vise seg at den var lite egnet til å huse folk. Det blåser og regner nesten bestandig på Hustadmyra, og brakketaket var slett ikke beregnet for en slik påkjønning.

På funksjonær- og arbeiderhold var imidlertid alt i skjønneste orden. Vaktene fikk nye uniformer, som de riktig nøt å ha på seg, og arbeidsfolket manglet ledelse og kunne gjøre som de ville. Betalingen var imidlertid fast og god hver måned, godt og vel 400 kroner. Snart var derfor alle som kunne holde i en hammer i grenda omkring, ansatt som «snekkere» i leiren. De som ikke klarte å holde hammeren, fikk til gjengjeld uniform og fikk gå vakt. En gullalder uten sidestykke i en fattig kommunes historie var begynt —

Det kom stadig nye fanger til leiren, så tallet i februar var oppe i 60. De nye som kom nektet til å begynne med å arbeide før de fikk utlevert forsvarlige klær, og sendte i den anledning en skrivelse via politimesteren i Molde til fengselsstyret. Det ble fryktelig ståhei. Av fengselsstyret ble politimesteren bemyndiget til å foreholde fangene at de på denne måte hadde oppfordret til mytteri, noe som kunne få de alvorligste følger for alle fanger. En skrivelse fra fengselsstyret som samtidig ble opp-

lest, gjorde det klart at en fange absolutt ingen rettigheter har, bare hadde å lystre ordre. Grunnen til at fangene sendte skrivelser, ble ikke berørt med et ord. Imidlertid skjønte vel også de livsfjerne paragraffryttere i fengselsvesenet at noe måtte gjøres for å rette på de uholdbare forhold ved Hustad Tv. arb. l., og det begynte etterhvert å komme arbeidsklær, sko og annet utstyr.

23. februar brente kontorbrakken. Brannårsaken var helt opplagt. Gnister fra den sprukne murpipen hadde antendt de tørre brakkelemmer. Alt kjøkkenutstyr og likedan mesteparten av alt annet utstyr som var kommet, strøk med under brannen.

En brannekspert som drev etterforskning ang. brannårsaken, ble samtidig oppmerksom på hvor ildsfarlig brannmurene i beboelsesbrakken var og forlangte øyeblikkelig at det ble rettet på dette. Han reiste imidlertid før dette arbeidet ble «fullført». Det er neppe trolig at denne eksperthen ble forbauset da han fikk lese om brannkatastrofen på Hustad den 16. mai 1947. Hele leiren ble da lagt i aske. Så svært mye arbeid var heller ikke til da blitt utført, men ved siden av 1 fullført brakke og 2 halvferdige strøk det med materialer til minst 4 brakker, som var stablet i nærheten av brakkene. 60 fanger mistet alt de hadde av private effekter. I mai 1948 kunne imidlertid fengselsstyret meddele at de ikke fant å kunne erstatte noen av de brente effekter, da brannen måtte sies å være «et hendelig uhell».

Gjenoppbyggingen av Hustad Tv. arb. l. begynte i juli 1948. Fra da av var det direktør Bjørn Enge overtok. Forholdene i leiren i denne tid har vært behandlet før i «8. Mai». Imidlertid er det vel lite kjent at de første 30 fanger som kom dit i juli, levet under forhold som vanskelig kan

(Forts. side 7)

«8. Mai» trenger støtte for å holde driften gående

Vi trenger 6000 kroner for å kunne utgi bladet til ny kontingent kommer inn ved årsskiftet

En appell til alle våre venner om å være med å skaffe dette beløp

Vi har ikke tidligere henvendt oss til våre meningsfeller og sympatiserende om direkte støtte til «8. Mai», men nå ser vi ingen annen utvei.

«8. Mai» ble startet uten driftskapital og er blitt holdt gående ved hjelp av gratisarbeide, litt frivillig støtte og først men ikke minst, utgiverens stadige pengestøtte.

På grunn av diverse forhold ser utgiveren seg ikke lenger i

stand til å bære disse utgifter for å holde «8. Mai» gående.

Styret har derfor besluttet å henstille til bladets mange venner og sympatiserende om å være med på å samle sammen et beløp på 6000 kroner. Dette beløp vil klare å holde bladet gående inntil kontingenten ved årsskiftet kommer inn.

Da aksjeselskapet ennå ikke er klar til å overta driften, har vi funnet denne fremgangsmåte

— om frivillig bidrag, å være den beste løsning for å holde «8. Mai» gående.

Vi henstiller derfor til alle som har økonomisk evne til det, å sende oss et beløp til den fortsatte drift.

Det ville være bra om bidragene ville komme så hurtig som mulig, slik at vi kan bli istand til å klare de kommende utgifter.

Styret

NY BOK:

Overlærer Maria Husa

Tanker omkring Brochmann-saken
Veien til Fred

Boken er inspirerende og tankevekkende. Utenom Brochmann-saken, blir Atlanterhavspakten og det norske rettsoppgjøret vurdert på en meget logisk og interessant måte, ut fra praktiske, etiske og moralske hensyn.

Boken koster 3 kroner, og sendes portofritt ved forskudds betaling. Omgående levering fra

«8. Mai», Kristiansund N.

Mens vi venter
og nølerTyske nederlagsofre
organiserer seg

Fra Mannheim i Tyskland telegraferes til «Information»:

Tyskere som etter krigen mistet sine stillinger fordi de hadde vært aktive medlemmer av Hitlerpartiet, har nå dannet en organisasjon som skal ta seg av deres forhold. Organisasjonens hovedformål er å gjengi dem deres gamle stillinger og forøvrig sørger for at de fullt får de samme rettigheter som de andre borgere i landet.

Banken tok provisjon

Vestlandsbanken, Bergen, har 15. mars 1949 gjort opp en konto på følgende måte etter ordre fra Erstatningsdirektoratet i Hordaland:

Foliokonto nr. 2444, Kr. 20,31
Herfrå gjeng vår provisjon og porto 1,50

Restsum kr. 18,81

Vi vet ikke med hvilken rett banken beregner seg provisjon. For prinsippets skyld ville det være greit med en offentlig forklaring på dette, enten fra banken eller Erstatningsdirektoratet. Til vanlig gir nemlig bankene renter.

«8. Mai»

fikk i september 138 nye abonnenter

Lillesibir —

Forts. fra side 5.

beskrives. De måtte bl. a. grave i askehaugene for å få tak i noe som de kunne drikke eller spise av, spisebestikk og tallerkener fantes ikke. De måtte også selv gjøre en brakke såpass ferdig at de fikk tak over hodet.

Hustad-leirens videre skjebne er visstnok ennå ikke helt bestemt. Det fortelles at den muligens skal bli leir for militærnektene. Men det spørs om «bekvemmelighetene» ute på Hustad er gode nok for slike prominente personer som militærnektene, for en Gerhardsen, Tranmæl, Torp osv. Men det er en annen historie —

Einsleg kvinne

som vil vinne hus og heim på lettvinnt gard, ein venn — ein ugilt kar, fylgjer med om du er snar. Av år, 3—4×10, dertil snild og blid, du vera må om dette du kan få. Skriv til bladet «8. Mai». Merk «Grei beskjed» nr. 226.

Energisk.

Jeg er en ung mann, 22 år, og har: artium (M.tf.), studert psykologi 2 år, 1 års Treider (1.42), 2 års alls. kontorpraksis hvorav 1 år som disp. for mindre firma. Jeg vil gjerne gjøre nytte for meg og søker interessant stilling. B. m. «Nå eller senere», nr. 232.

Støtt «8. Mai»

NY START

Skal De og Deres familie emigrere? Da reisene ut til Syd Amerika og øyene er for store, er det meningen å få i stand samleturer ut, med et ca. 4000 t. seilskip. Ingen forskuddsbetaling, adg. til medbringelse av bohøve o. l.

Bill. i «8. Mai» mrk. «Ny start», nr. 229, hvoretter konferansa.

Hallo Oslo!

Ung, real trønder, tidligere NS, ønsker tak over hodet i Oslo eller i nærheten av Oslo. Lite værelse i Trondheim kan eventuelt has i bytte. Trenger luftforandring.

Bill. mrk. «Sikker betaler», nr. 233.

HUSHJELP

To yngre jenter kan få plass som kokke og stuepike på Furuseth gård i Østerdalen fra 15. september. Attester og lønnsforlangende sendes Ola H. Furuseth, Rasta st.

Ekspeditrise.

Pålitelig dame, øvet i kjøtt-, delikatesse- eller kolonialforretning, får god post på trivelig sted. Sikknad med attester og lønnsforl. sendes

Slakter: Brovoll, Raufoss st.

EI GJENTE

vand på gard, får husholderskeplass straks. Lettvint.

Kaptein Sefland, Naustdal, Nordfjord.

Skogeiere.

Sagmester (tidl. N.S.) eier av godt sagbruk, ønsker snarest forbindelse med større skogeier. Har gode avsetningshetingelser.

Bill. mrk. «Godt arbeide — humør», nr. 236.

FJØSFOLK

søkes fra 14. oktober til nytt tidmessig fjøs. 15 melkekyr + ungdyr og 150 høner. Fra midten av november nye melkemaskiner og drikkekar. Ny pen 3 a 4 værelers leilighet for gifte. Pålitelige og interesserte kan påregne de beste betingelser. — Tlf. Killingsmo 52. Per Egeberg, Killingmo st., Aurskog.

Hjelp til selvhjelp.

Statstjenestemann, 61 år, som etter 28 års tjeneste har mistet stillingen på grunn av medlemskap i NS, er kommet i gang med verksted for strengemusikkinstrumenter, mangler driftskapital. Fins der noen som enten kan låne meg penger eller er interessert i kompaniskap mot innskytelse av kapital. Jeg er fagmann på dette område. — Bill. mrk. «Statstjenestemann 61» nr. 227, til dette blad, hvoretter konferansa.

HUSHJELP

får plass på trivelig Østerdalsgård fra 14. oktober eller senere. Bill. mrk. «Østerdalen 201», nr. 228.

Bøker.

Birger Kvitting: «Angrer du ikke?» kr. 10,—.

P. Harsem: «Utrolig, men sant». Kr. 10,—.

Professor Karl Vold: «To kirkehøvdinger», kr. 7,—.

Vi mottar bestillinger for omgående levering. Vennligst legg med litt til porto

«8. mai», Kr.sund N.

Hjelp!

Et yngre barnl. ektep. (tidl. r.k.søster — fr.kj.) som må bo på hver sin kant av landet, s. hjelp til et sted å bo. Lit. leil. ell. v. adg. kj. ell. lign. Mannen i f. st. og hjemst. Oslo.

B. m. «Oslo—Aker», nr. 230.

TOMFAT
(droms)

alltid på lager

N. HILLERØ — Lillesand

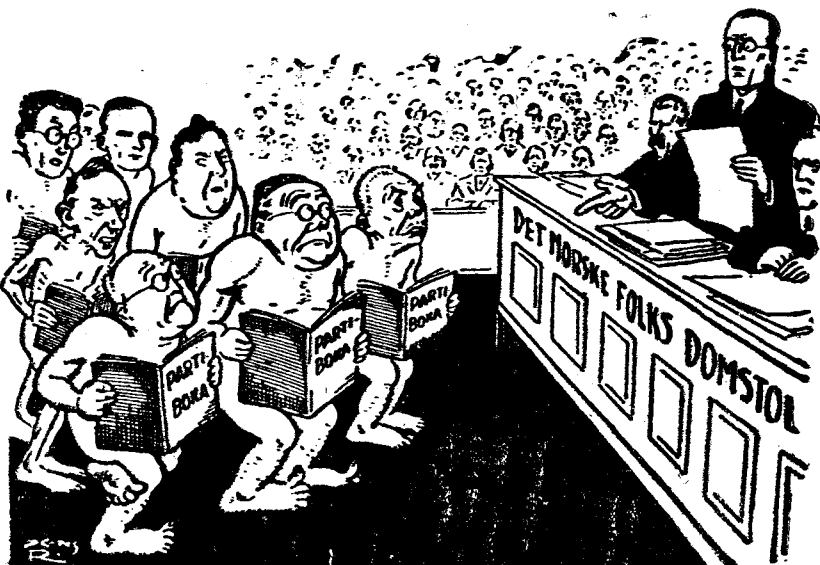
Arbeid søkes.

Frontkjemper, 27 år, søker arbeid som gårdsbestyrer eller arbeidsleder. Har jordbruksskole, 2 år som landbrukslærling, kjennskap til grønnsakdyrking og ellers lang praksis i jordbruket. B. m. «14. oktober nr. 225».

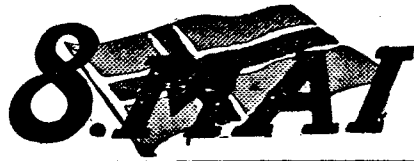
Bekjentskap.

Ensom østlending 29 år ønsker på denne noe ordinære måte å komme i forbindelse med en nazikvinne. Bill. mrk. «Lys i vintermørket nr. 209».

Regjeringen for folkets domstol.

AVERTER

ABONNER

På Lille-Oust.

Av Øyvor Hansson.

Den lille fergebåten er ved sitt bestemmelsessted og jeg kravler meg møysommelig opp på det som engang var bryggen på Lille Oust. Trinnene er så gebrekkelige og morkne at jeg nærer den alvorligste frykt for at krykkene mine skal gå igjennom, og at både de og jeg skal havne i vannet. Jeg beveger meg med den ytterste varsomhet og er omsider lettet og glad over å ha klart kunststykket å komme meg velberget på land.

Som jeg står der og hviler etter anstrengelsen, lar jeg minnet gli noen år tilbake i tiden — la oss si fem år — og jeg ser for meg bryggen som den var dengang i sin solide properhet, fullt verdig denne vidunderlige lille øya, som da under elskende hendes røkt og pleie lå der som en skjønnehtsåpenbaring — den vakreste blant alle fjordens vakre perler! Intet sted var der en slik overdådighet av de skjønneste markens blomster i uanet og ukjent størrelse og variasjon som på Lille-Oust, — intet sted ranke rosene seg frodigere i all sin purpurprakt langs velstelte hageganger og veier, — intet sted ble med større kjærlighet og forståelse naturen smeltet sammen med kulturen, og resultatet ble ett eventyr — en Edens hage —

Men der kommer jo mannen, som med henders flid skapte all denne overdådighet, tryllet den fram av nakne fjellet — friluftselseren og blomsterentusiastens par excellense — **Dietrich Hildisch**. Han har observert fergebåtens ankomst og kommer så fort benene kan bære ham nedover veien fra «Kråkholmen». Det magre, innsunkne ansiktet lyser av glede og godhet — det skinner omkapp med junisolen som stråler fra dypblå, høy himmel. Hva bryr han seg vel om, at han ser ut som en «fille-Frans» — i antrekk like defekt som bryggen og hagegangene og ellers alt som menneskelig ondskap har kunnet ødelegge for ham? Mishandlet på legeme og sjel, — bestjålet for alt inntil sin personlige garderobe, — beløyet og forhånet, — hva teller det? Han er på sin elskede øy, han er hjemme, han føler det som er han kommet inn i himmelen — han takker Gud av et ydmykt hjerte — — —

I dag er jeg atter hos vår venn derute — for siste gang. For to dager siden sovnet han inn, stille og umerkelig — lykkelig. Jeg legger noen blomster på hans leie, der han hviler i opphøyet ro. Hans ansikt er fylt av den fred som overgår all forstand, — det forteller om eventyret som har hendt ham — nå er han i himmelen — — —

Minnene strømmer igjen inn på meg — påtrengende og ubarm

hjerter. En dag for ikke så mange måneder siden satt han ved mitt leie, på sykehuset. Hans ansikt bar ikke preg av noen ro den gangen, det var fylt av sorg og den dypeste forakt, — forakt for «ormeyngelen», som han kalte den.

Han satt og berettet sin historie etter at «frigjøringen» kom, fortalte om den vanvittige jakten på uskyldige mennesker, — om hvorledes hans arrestasjon foregikk. — Men skjer slikt i Norge? Villdyr, som driver den 78-årige «grand signeur» bort fra sin hustru, «gode» nordmenn, som bokstavelig talt trekker ham etter hårene opp på et lastebilplan, mens hans elskede gamle hustru blir liggende bevisstløs på marken uten å bli tatt hånd om! Under en hylende mengdes jubel og ufysiske tilrop kjøres han slik gjennom byens gater — til spott og spe. Hva følte han så under alt dette? Jo, han følte sin gode samvittighets pakt med Gud som gav ham krefter til å bære alt med løftet hode! Hans ord til meg lød: «Det var jo for intet å regne dette, mot hva vår Frelser måtte lide for oss.»

Han fortalte meg videre om det vakre hjemmet sitt på Drammensveien, som ble plyndret og jevnet med jorden, — om sin tyskfødte hustru som ble ranet for alt (hun var ikke medlem av NS og hadde særeie), for mann, barn, hjem, og ellers alt sitt gods og gull — hun var meget rik — og som døde i den største elendighet etter at selv gravstedet var blitt dem fratatt! Og sin eneste sønn, som omkom etter en 8 timers appell på Ilebu og hvis lik ble puttet i en sekk, lagt på et lasteplan og kjørt vekk. Om sin eneste datter som nådeløst ble revet bort fra sine tre små barn og fengslet, — den minste var da 9 — ni — måneder gammel!

Men det som gikk aller hardest inn på ham, var allikevel hvorledes man hadde behandlet hans avdøde datters urne! Hun døde i 1928, og hennes død hadde vært det hardeste slag for ham. Hun var så god, så menneskekjærlig, hun hadde valgt sykepleien som sin livsgjerning og ville ofre seg for fattige tuberkuløse på landsbygden. Derfor ba hun sin far om å undersøke hvor hun trengtes best, hvilket han også gjorde. Det viste seg at der i Solør var bygder som var særlig hårdt rammet av denne lumskete pest, og der kjøpte han en eiendom til datteren, — hvor hun så slo seg ned og begynte sitt barmhjertighetsarbeid. Det varte bare noen få år — så ble hun selv smittet, fikk galopperende tæring som tok hennes liv. Dette skjedd som sagt i 1928, — men selv hennes urne måtte fjernes fra sin monter på Krematoriet!

Generaldirektør Hildisch —

Forts. fra side 1.

var stadig under legekontroll. Et hver menneske må kunne forstå at det å sette en syk olding på en slik kost som foran nevnt — var ensbetydende med å tilføye ham et ulivssår som senere ikke kunne leges.

Hildisch var en sværbygget, kraftig mann som ved arrestasjonen veiet over 100 kilo. Da han etter 2 års fangenskap endelig ble løslatt veiet han ca. 52 kg. Denne kolossale avmagring gir et klart bilde av hva denne gamle, syke mann må ha gjennomgått av lidelser i det foreldede fengsel i Møllergata 19.

Hertil kom så den sjelelige tortur han ble utsatt for. Hans villa på Drammensveien ble solgt og revet ned og det ble bygget nye hus på tomten. Hans verdifulle innbo ble delvis stjålet og solgt. Hans gravsted ble solgt. Hans sønn døde på Ilebu, hans datter fengslet. Hans hustru døde ute på Oust-øen. Det ble sagt hun frøs ihjel og at ingen leger tilså henne. Hans eneste dress hang som filler på hans utmagrede kropp. Hans venner måtte forære ham undertøy.

Etter flere ukers opphold under sulte-tortur og med utilstrekkelige sengeklær, ble Hildisch overført til fengselspsykehuset i Akebergveien, hvor han kom under behandling av overlege Leikvam, som hele tiden har forsøkt å hindre overgrep mot fangene, så sant han har kunnet.

Senere ble Hildisch overført til Bærums Sykehus til spesialbehandling, men her ble han kort etter «sett» av en «god nordmann» som var rystet over at

Hans beretning sank dypt inn i meg og tendte følelser som et menneske ikke bør eie. Jeg var aldri før hevngjerrig, men jeg er redd jeg ble det under disse betroelser som ble gjort meg. Her satt en av Norges første foregangsmenn, dr. ingeniør honoris causa — æresdoktoren ved Aachens Universitet — grunnleggeren og stifteren, den mangeårige leder av De Nordiske Fabriken — De-No-Fa, bedriften som tilfører landet vårt millioner på millioner i faste, sikre og varige inntekter, — geniet, menneskevennen, musikeren og blomsterentusiastens Dietrich Hildisch — ribbet til skinnen for sin politiske overbevisnings skyld!

Man ga seg ikke før han hadde gitt livet, og det ble ham således ikke forundt å få gjennomført sitt faste forsett om å kaste hansken til de menn som jaget ham som fredløst villt, like inn i døden.

Det er vi, hans venner, som i dag har denne krevende oppgave!

Øyvor Hansson.

en syk NS-olding skulle ha tilatelse til å være på et sykehus. Landssvikpolitiet som alltid har vært lydhør for Dagbladets press og andre som opponerte, ordnet det slik at Hildisch straks ble tilbakeført til Akebergveien fengselspsykehus og der ble han til han ble løslatt — etter i alt ca. 2 års fengselsopphold.

Siden han har vært under stadig legebehandling, men livet sto ikke til å redde — påkjenningen hadde vært for sterk — selv for en kjempe som Hildisch. Dødsattesten skal ha den lakoniske diagnose: avmagring. Noe annet behøvde en heller ikke å nevne. Hildisch hadde ingen symptomer på kreft eller annen ondartet sykdom, som kunne forklare hans lidelse. Døden ble framskyndet — eller endog direkte forårsaket — av den barbariske behandling han legemlig og psykisk ble utsatt for av den norske rettsstat. Den skjebne Hildisch har vært utsatt for, er dog bare en blant mangfoldige.

Hans såkalte «bobestyrer» nektet ham i lang tid penger til underhold. Han ble sogar nektet bidrag til kjøp av legemidler.

Jeg har foran meg en skrivelse av 26/11-48 fra Helsedirektoratet til Hildisch, hvori meddeles at p. g. a. den begrensede bevilgning kan Hildisch søknad om bidrag til «kjøp av kostbare legemidler» ikke imøtekommes. Det er utrolig at slikt kan skje. Hans hustrus dødsbo (ikke NS) disponerer en stor formue, men selv disse midler var Hildisch og hans datter avskåret fra å kunne benytte, når det gjaldt å redde mannens liv.

Det hele er så tragisk at slikt kan foregå i vårt land, og endog mot en mann som har gjort Norge større tjenester enn de fleste.

Generaldirektør Hildisch har vært en foregangsmann på mange områder. Under forrige verdenskrig kan en vel si at Hildisch som stifter og leder av De-No-Fa reddet Norge fra fetthunger. En kan heller ikke komme vekk fra at Hildisch under den siste verdenskrig på en avgjørende måte reddet Norges fett-forsyninger. Det var takket være hans oppfinnelser i forbindelse med polymerisering av sildolje, som gjorde at vi under denne krig kunne tilvirke margarin av sildolje. At utakk er verdens lønn har sikkert Hildisch fått føle sterkere enn noen annen. Det er tragisk å tenke på at en mann som Hildisch, som gjennom to verdenskriger reddet vårt land far fetthunger, selv skulle sulte i sitt fangenskap «da freden kom» og derved få det knekk som ga ham dødsstøtet.

Oslo 17. september 1949.

P. Harsen.

Nordmørspostens trykkeri